

آیا نرخ ارز به ثبات می‌رسد؟

تب دلار

لیلا مهداد ادر میان همه اخبار ریز و درشت اقتصادی چندسباحتی می‌شود که ارز در صدر اخبار نشست و خود مطرح می‌کند؛ ارزی که فعلا تصمیم به بالا بردن نرخ خود گرفته و هر روز نرخ بالاتر را در تابلوی صرافی‌ها به خود اختصاص می‌دهد؛ اگر چه یورو نیز به‌عنوان ارز مورد استفاده نرخ بیشتر از دلار را به خود می‌بندد، البته این ماجرا به امروز و دیروز محدود نمی‌شود و سال‌هاست اقتصاد ایران با این تغییرات آخت گرفته‌است، به‌طوری که طی چهار دهه گذشته اقتصاد در ابتدای دهه ۸۰ از رسمی کشور را تک‌نرخ می‌دید، اما در گذر زمان افزایش تحریم‌های هسته‌ای و فقدان مدیریت سبب شد ارز بساط چندنرخ شدن خود را در اقتصاد پهن کند، به‌طوری که در سال ۹۱ میدان فردوسی به قطب خیری بدل شده بود و تغییرات لحظه‌ای چک می‌شدند؛ تغییراتی که موجبات این را فراهم آورد تا نیروی انتظامی به جمع‌آوری دلار فروشان کنار خیابان بریزد و در همان مقطع بود که خبرها از آتش زدن چند صرافی می‌گفتند در همان گیرودار بود که مرکز مبادلات ارزی توسط بانک مرکزی برای خدمات‌دهی به تجار، بازار گمان و تولیدکنندگان راه‌اندازی شد، اگر چه نمی‌توان رات‌های پیدا و پنهان حاشیه این مرکز را منکر شد؛ شرایطی که با روی کار آمدن دولت یازدهم و مذاکرات هسته‌ای کمی تلطیف شد و ارز رسمی کشور آرامش را به خود دید. در واقع دولت یازدهم تک‌نرخ شدن ارز را به‌عنوان یکی از برنامه‌های خود مدنظر گرفت و از تأثیرات مثبت آن بر اقتصاد سخن گفت؛ آثاری که گامی موثر بر شفاف‌سازی و مبارزه با فساد اقتصادی خوانده می‌شدند، اگر چه این خواسته هنوز جامه عمل نپوشیده است و چند وقتی می‌شود که قیمت بالای ارز در عرصه‌های مختلف خودنمایی می‌کند و نگرانی را می‌توان در میان اقشار مختلف جامعه دید؛ افزایشی که رئیس‌جمهوری دلیل آن را اقتصادی نمی‌داند و می‌گوید: «اگر نرخ ارز امروز بالاتر از هفته‌های پیش است، حتما

نمی‌تواند دلایل تجاری و اقتصادی داشته باشد؛ دلایل تجاری ندارد، چون مادر تامین ارز و مخارج ارزی ترازمان مثبت است، یعنی درآمد ارزی مان بیش از مخارج ارزی است. من مردم را به آینده کاملا مطمئن می‌کنم، آینده ما از امروز حتی در زمینه ارزی بهتر خواهد بود، قبلا منابع ارزی ما همان درآمد خودمان بود و ۳۰ میلیارد دلار فائزات خارجی در اختیار داریم و تاکنون در این مورد ۱۲، ۱۳ میلیارد دلار تصمیم‌گیری شده و برای مبالغ باقی مانده هم تصمیم‌گیری خواهد شد.» البته روحانی توصیه‌ای به مردم نیز داشتند مبنی بر این که در این مسیر پرسرک قدم برندارند. سیف، رئیس بانک

مرکزی نیز بر این باور است که نرخ ارز ثبات نسبی مناسبی در مقایسه با گذشته داشته و این نوید را داده که این نوسانات به حداقل خواهد رسید. ادعایی که سیف دلیل آن را این گونه بیان کرده است: «قیمت نفت افزایش پیدا کرده و درآمد ارزی نیز هم‌کنون بالا رفته و در وضع مناسبی قرار داده، بنابراین جای هیچ‌گونه نگرانی در بازار ارز وجود ندارد و قطعاً طی روزهای آینده نرخ ارز کاهش خواهد یافت؛ در سراسر روند هر ساله نرخ ارز در ماه‌های بهمن و اسفند مسیر کاهشی پیدا می‌کند.» البته در میان همه این هیاهوها برخی از صاحب‌نظران حوزه اقتصاد از تأثیر مثبت افزایش قیمت ارز می‌گویند

و بر این باورند مهمترین اثر این افزایش این است که در کوتاه‌مدت ارزش صادرات غیرنفتی را افزایش می‌دهد و قاچاق کالا و همین‌طور واردات کالا را تحت کنترل درمی‌آورد؛ در چین شرایط به گونه‌ای است که قاچاق کالا توجیه اقتصادی ندارد، البته هستند کارشناسی که باور می‌کنند تفاوت دارند و از فراهم شدن موجبات پیش‌بینی‌ناپذیر شدن فضای اقتصادی می‌گویند و راهکاری را نیز برای داشتن عایق ضد نوسانات قیمتی در اقتصاد کشور پیشنهاد می‌دهند؛ حرکت به سمت واقعی شدن نرخ دلار، اکنون سوال اصلی این است که آیا نرخ ارز ثبات را تجربه می‌کند؟

نگاه کارشناس

محمد یوسفی - کارشناس اقتصادی / نوسانات نرخ ارز و آثار آن بر اقتصاد یکی از مباحث داغ اقتصادی این روزهاست، اما با توجه به شرایط اقتصادی باید گفت این وضع ادامه خواهد داشت. در یک اقتصاد سالم؛ اقتصادی که مردم در آن نقش داشته باشند، عرضه و تقاضای بازار تعیین‌کننده نرخ ارز است، هم‌چون سایر کالاها. محمدقلی یوسفی، کارشناس اقتصادی چنین ادامه می‌دهد: در ایران از آن جایی که بخش اعظم اقتصاد در کنترل دولت است، بنابراین بر بازارهای پولی و ارزی تأثیر می‌گذارد، چون مهمترین منبع ارزی ما درآمدهای نفتی است که در اختیار دولت قرار دارد و منبع درآمد دولت محسوب می‌شود، بنابراین دولت که سیاست‌های اقتصادی خود را براساس قیمتی که در بازار دارد، تعیین می‌کند، در نتیجه در بازار اختلال ایجاد می‌شود و بی‌انضباطی در بازار پول و ارز به سایر بخش‌ها سرایت می‌کند. یوسفی ادامه می‌دهد: متأسفانه به دلیل عدم شفافیت در

عوامل مختلف را ببینیم

نظام تصمیم‌گیری و بی‌توجهی دولتمردان، صادرات بخش خصوصی هم جدی گرفته نمی‌شود و بخش‌های غیرنفتی نیز که به خرج صادر می‌شوند، ارزششان به راحتی وارد کشور نمی‌شود، بنابراین آنها نیز متناسب با شرایط از وضع بهره می‌برند و منافع خود را می‌سنجند. این کارشناس اقتصادی معتقد است: متأسفانه حوزه‌های صنعت و کشاورزی که مولد تولید داخل هستند، به بی‌مهری دچار هستند. زمان بر بودن این حوزه‌ها سبب شده دولت‌ها بی‌مهری خود را شامل حال آنها کنند و به واردات بپردازند؛ رویه‌ای که هم سود کلان در پی دارد و هم کالای مورد نیاز بازار را تامین می‌کند. در واقع باید گفت بالا رفتن نرخ ارز به سود دولت‌هاست و زبانی را شامل نمی‌کند، چون بخشی از هزینه‌های جاری دولت‌ها تامین می‌شود. یوسفی اشاره‌ای به افزایش تقاضا در بازار به دلیل نزدیک شدن به ماه‌های آخر سال داشته و عنوان می‌کند: مگر حجم مسافرت‌های نوروزی چه می‌تواند است که بتواند تأثیری بر نرخ ارز داشته باشد؟ اگر تأثیرگذار هم باشد، چشمگیر نیست. مسلماً بحث‌های روانی، تنش‌های بین‌المللی، تحریم‌ها و سیاست‌های دولتمردان، عدم گشایش اعتبار توسط بانک‌های بین‌المللی، کمبود عرضه ارز و ... می‌توانند بر نوسانات اثر گذار باشند، اما این گونه نیست که روند افزایش تنها به دلیل این‌ها رخ دهد. است. اقتصاد ایران این روند افزایش را ایجاد و اجتناب‌ناپذیر می‌کند. به دلیل این که ما طی سال‌های مختلف ریال تزریق کرده‌ایم، در داخل شرایط تورمی کسر داریم که صورت آن حجم پولی است که در اختیار دولت است و آن را هزینه می‌کند و مخرج کسر نیز ارز خارجی است. زمانی که عرضه ارز زیاد نمی‌شود، یعنی مخرج کسر افزایش نمی‌یابد، ولی صورت کسر مرتب به اضافه می‌شود، قیمت ارز مسیر صعودی خود را طی خواهد کرد، بنابراین ممکن است جهش آن یک مقداری -۲۰ درصد- به داخل شرایط تورمی باشد، اما شرایط اقتصاد ایران و سیاست‌های اشتباه دولتمردان دست‌به‌دست داده و افزایش این نرخ را در ماه‌های آینده اجتناب‌ناپذیر می‌کند، یعنی این حوزه نیست که در پایان سال ما شاهد افت نرخ ارز باشیم، نه این گونه نیست، این وضعیتی است که تازه شروع شده است و نمی‌توان متصور بود که نرخ ارز به جگه می‌رسد، مگر این که گشایشی در تجارتهای ما داشته باشیم.

نگاه موافق

آرمان خالقی - عضو هیات‌مدیره خانه صنعت، معدن و تجارت ایران / نرخ ارز و تأثیر آن بر اقتصاد مسأله‌ای است که اهمیت آن بر کسی پوشیده نیست و تجربه سال‌های گذشته نیز نشان‌دهنده‌براساس فاکتورهایی این نرخ نوساناتی را به خود می‌بیند؛ نوساناتی که به برخی نگرانی‌ها دامن می‌زند و در حد و اندازه‌های خود آثاری را بر اقتصاد و مسائل دخیل در آن دارد. طی ماه‌های اخیر نرخ ارز در بازار اقتصاد ایران نوساناتی را تجربه کرده، به‌طوری که برخی را به این باور رسانده است که می‌توان با پس‌انداز آن به سودی دست یافت؛ باور اشتباهی که حتی رئیس بانک مرکزی نیز تأکید داشت از آن حذر شود. آرمان خالقی، عضو هیات‌مدیره خانه صنعت، معدن و تجارت ایران صحبت‌هایش را اینچنین ادامه می‌دهد: هر ساله بازار ایران چنین نوساناتی را تجربه می‌کند، به‌خصوص در ایام نزدیک به تعطیلات سال نو، اما با این اوصاف باید گفت این نرخ ثبات را تجربه خواهد کرد. با توجه به ایام پیش‌رو به نظر من، ما تا نزدیک سال نو این نوسانات را داریم، چون بهانه‌های کافی برای افزایش تقاضای ارز در بازار پیش‌رو است. باید یادمان باشد در ماه‌های آخر سال افزایش تقاضای ارز به چشم می‌خورد، بنابراین از حیث روانی فشار مضاعفی بر بازار تحمیل می‌شود. البته در ایام پیش‌رو ما نوسانات را شاهد خواهیم بود؛ نوساناتی که تا اوایل سال نو ادامه خواهد داشت و بعد از آن آرامشی را به تجربه سال‌های گذشته خواهیم داشت تا بازار روند همیشگی خود را بیابد، صنعت در مسیر خود قرار بگیرد و صادرات رشد داشته باشد، بازار گمانی و ... می‌گویند، چطور انتظار داریم سال آینده رشد اقتصادی داشته باشیم، به واقع با این اوصاف باید گفت افزایش نرخ ارز یک مشکل روانی یا تبلیغاتی نیست، بلکه دقیقاً ریشه در اقتصاد دارد. البته بخشی مشکل روانی است، چون زمانی که می‌بینند قیمت در حال بالا رفتن است، هجوم می‌آورند، ولی اصل آن این است که پایه و اساس رشد ارزهای خارجی موردی اقتصادی، سیاسی و سؤدمرستی است. با این شرایط من معتقدم این نوسانات تا یک‌دهه دیگر ادامه دارد.

پیشینه

داستانی که ۸۹ ساله شد

ماجرای ارز و خرید و فروش و معادلات خارجی مردم و نگاه‌های خصوصی به سال ۱۳۰۷ برمی‌گردد، زمانی که بانک ملی تهران به توصیه امین‌الضرب افتتاح شد. البته هشت‌سال بعد از آن کمیسیون اسعار، متشکل از نمایندگان و وزارت دارایی و اداره تجارت و بانک ملی ایران تشکیل شد تا نظارت بر امور ارزی کشور را به عهده بگیرند و از این راه تصمیمات مقتضی و مفید به موازانه ارزی کشور و حفظ ارزش خارجی ریال را حسب شرایط به‌موقع به اجرا گذاشته و وظیفه قانونی خود را اعمال کنند. البته در همان برهه بود که به موجب تصویب‌نامه‌های بانک این اجازه را یافت تا در خرید و فروش گواهی ارز به حساب دولت دخالت کند؛ تصمیماتی که منجر شد نظم و قانون مالی خاصی پیرامون معاملات اقتصادی شهروندان با دنیای بیرون از کشور برپا شود، اما شروع جنگ جهانی دوم سبب شد این قاعده و قانون نتواند اثرات مثبت خود را بر اقتصاد ایران بگذارد، اگر چه عوامل داخلی نیز به این بی‌نظمی دامن زد؛ عواملی چون تصمیم‌گیری برای اقتصاد دولت‌محور به‌طوری که بیماری مالی ایران پس از آغاز

تجربه دیگران

بایات‌ها

در میان ارزهای مختلف جهان رکورد معاملات در دست دلار آمریکا است؛ ارزی که دو مشخصه مهمترین و رایج‌ترین را به خود اختصاص می‌دهد، واحد پولی که با تمام واحدهای پولی دنیا مبادله می‌شود و به فراخور شرایط به‌عنوان واسطه نیز عمل می‌کند. نکته جالب توجه این است که بیشتر بانک‌های جهانی این واحد پولی را به‌عنوان ذخیره پولی احتیاطی نگهداری می‌کنند، البته به صورت غیررسمی. دلار، ارزی بین‌المللی محسوب می‌شود که در معاملات بین‌المللی بین کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد و می‌توان گفت این واحد پولی تأثیر بسیاری بر دیگر ارزها دارد؛ تأثیری که از ویژگی مرجع بودن دلار نشأت می‌گیرد، به این معنا که به دلیل مرجع بودن دلار، نرخ دیگر ارزها با توجه به نرخ آن محاسبه می‌شود، البته این واحد پولی نیز نوساناتی را تجربه می‌کند، اگر چه نوسانات متفاوت است. دلار آمریکا نه تنها از ثبات قیمت برخوردار است، بلکه با کوچکترین اتفاق در سطح جهان تغییر و نرخ آن نوسان پیدا می‌کند. همچنین سیاست‌های دولت آمریکا نیز تأثیرات زیادی بر نرخ دلار در بازارهای جهانی دارد. یورو واحد پولی جدیدی است که چندی پیش با سرعت جای خود را در بازارهای بین‌المللی ارز پیدا کرده، واحد پولی که بعد از دلار قرار گرفته، به‌طوری که اتحادیه اروپا از آن به‌عنوان واحد پولی استفاده می‌کند. پس از این که یورو در دسترس بود، واحد پولی خود سوییس بی‌طرفی خود را در معاملات بین‌المللی اعلام کرده است. فرانک سوییس واحد پولی امن شناخته شده است اما هم به نوسان و نرخ آن در بازارهای جهانی عوض می‌شود. قاره آسیا نیز در میان واحدهای پولی خود

نگاه مخالف

محمد رضا سبزی‌علیپور - رئیس مرکز تجارت جهانی / برای ثبات ارز، تک‌نرخ شدن و کنترل بازار آن فاکتورهایی نیاز است که بدون آنها نمی‌توان به هیچ‌یک از اینها دست یافت؛ فاکتورهایی که ۱۲ مورد هستند و به ثبات و امنیت سیاسی و اقتصادی کشور، صادراتی بودن، خام‌فروشی و تک‌محصولی نبودن اقتصاد، عدم وجود قاچاق کالا، اجرای اقتصاد مقاومتی، اجرای دقیق برجام، مثبت‌بودن تراز تجاری و مواردی از این دست اشاره دارند. محمد رضا سبزی‌علیپور، رئیس مرکز تجارت جهانی در ادامه صحبت‌هایش می‌افزاید: متأسفانه این فاکتورها غالباً در کشور وجود ندارند، به همین دلیل است که کنترل نرخ ارز ممکن نیست؛ شرایطی که نیاز به ریشه‌یابی دارد و تنها به گفته‌ها نمی‌توان اکتفا کرد؛ گفته‌هایی که از هجوم نیابورن به بازار ارز و بهبود شرایط بازار ارز در ماه‌های آخر سال و ... می‌گویند. نوسانات از مسأله‌های اساسی است و نمی‌توان تنها با پاسخگویی‌های ساده و خنده‌آور از کنار آن گذشت. سبزی‌علیپور بر این باور است که به علت نبود ۱۲ شرط و وجود سیاست‌های اشتباه پولی و مالی روزبه‌روز ارزش دلار و ارزهای دیگر بالا خواهد رفت و ارزش پول ملی به تبع آن پایین خواهد آمد. در واقع ما باید منتظر تورم وحشتناکی باشیم که در حال حاضر همانند گلرله برف کوچکی راه افتاده و بزرگ می‌شود و زمانی که به پایین برسد، شاید ۵ یا ۶ ماه دیگر مشکل ساز شود. ما سال‌هاست آینده وحشتناکی را تجربه خواهیم کرد؛ در سال ۹۷ اشک همه در خواهد آمد، رئیس مرکز تجارت جهانی سواولی مطرح کرده و ادامه می‌دهد:

حضور نوسانات تا ۱۴۰۰

چه چیزی در سال آینده وجود دارد که ما نوید رونق اقتصادی را بدهد؟ دلار زیادی داریم که فراوان وارد کشور شود؟ که نداریم. نفتی که صادر می‌شود، بخش اعظمش در کشورهای دیگر بلوکه می‌شود؛ طبق همان تحریم‌نفت در مقابل غذا، چون هنوز این تحریم‌ها داشته شده است، خود رنگه نیز به آن اذعان داشت و گفت: «نفت به ایران نمی‌آید.» زمانی که دلار نمی‌آید، رکود اقتصادی همه‌جای مملکت را گرفته است، زمانی که بیکاری چشمگیر شده، تنش‌های سیاسی و بین‌المللی افزایش را تجربه می‌کند، پول نیست، چطور می‌توان رشد اقتصادی را تجربه کرد. سبزی‌علیپور به دوران احمدی‌نژاد اشاره کرده و می‌افزاید: بعد از به پایان رسیدن عمر دولت دهم حدود ۲۹۰ هزار میلیارد تومان ما گردش نقدینگی داشتیم که اعتراضات بسیاری را نیز به دنبال داشت؛ در چهار ساله دولت یازدهم این نقدینگی به هزار هزار میلیارد تومان رسید، یعنی بیش از دو برابر و

منابع دیگر

- https://www.isna.ir/news/96080301855/
- لیسنا
- http://www.asre-iranian.ir/newspaper/BlockPrint/20252
- روزنامه عصر ایرانیان
- http://www.eghtesadnews.com-67/191411
- اقتصادآنلاین
- https://www.mehrnews.com/news/4018624/
- مهر
- http://www.eghtesadonline.com-3/241426
- اقتصادآنلاین
- http://donya-e-eghtesad.com/-28/3307171
- دنیای اقتصاد